

תורה שבעל פה

תפילה כמפגש

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

בשאלון זה פרק אחד — (20×5) — 100 נקודות
סך הכול — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

ענה על חמש מן השאלות 1-6 (לכל שאלה – 20 נקודות; סך הכול – 100 נקודות).

1. תוכן תפילת העמידה; בקשות אישיות; חזרת הש"ץ

- א. מה הן הברכות בתפילת העמידה שבהן אין לבקש בקשות, ומדוע? (5 נקודות)
- ב. (1) כתוב דוגמה אחת לבקשה אישית שאדם רשאי לבקש בברכות שבתפילת העמידה, ציין באיזו ברכה (מלבד ברכת "שומע תפילה") יש להוסיף בקשה זו, והסבר מדוע יש להוסיפה דווקא בברכה זו.
- (2) בנוגע להוספת בקשות אישיות בברכות שבתפילת העמידה קבעו הפוסקים שתי הגבלות שמטרתן לשמור על אופי הברכה. מה הן שתי ההגבלות?
(9 נקודות)
- ג. רבן גמליאל וחכמים נחלקו מהי התפילה העיקרית – תפילת היחיד או תפילת הציבור.
על פי כל אחת מן הדעות, מדוע יש צורך גם בתפילה שאינה עיקרית? (6 נקודות)

2. יצירת אווירה מתאימה לפני תפילת העמידה

- א. (1) בשולחן ערוך כתוב שמותר להתפלל לאחוז בידו סידור בשעת התפילה.
הסבר מדוע היה אפשר לחשוב שאסור לעשות זאת, והסבר מדוע בכל זאת הדבר מותר.
- (2) תלמיד נכנס לבית הכנסת ובידו כדורסל.
באיזה תנאי מותר לתלמיד זה להתפלל בעודו אחוז בכדור? נמק את תשובתך.
(9 נקודות)
- ב. (1) מדוע יש להתפלל כנגד קיר?
- (2) יש מצבים שבהם לכתחילה מותר להתפלל כנגד דבר שחוצץ בין המתפלל לקיר.
כתוב דוגמה אחת.
(5 נקודות)
- ג. אסור לעבור לפני אדם המתפלל תפילת עמידה או לשבת בתוך ארבע אמותיו.
- (1) ציין שני מצבים שבהם מותר לעבור לפני אדם המתפלל תפילת עמידה.
- (2) ציין מצב אחד שבו מותר לשבת ליד אדם המתפלל תפילת עמידה.
(6 נקודות)

3. מקום התפילה והתנהגות בזמן התפילה

- א. (1) "אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל, אלא במקום נמוך ויתפלל" (ברכות, י, ע"ב).
- מהו הטעם להלכה זו?
- (2) מהו התנאי שבו יהיה מותר להתפלל גם במקום גבוה, ומדוע?
- (6 נקודות)
- ב. (1) מדוע נוהגים לפסוע שלוש פסיעות קדימה לפני תפילת העמידה?
- (2) כתוב טעם אחד למנהג לפסוע שלוש פסיעות לאחור לפני שפוסעים קדימה.
- (4 נקודות)
- ג. (1) כתוב שלוש פעולות של המתפלל בעת שהוא אומר "עושה שלום במרומיו..." בסיום תפילת העמידה, והסבר את הטעם לפעולות האלה.
- (2) איזו בקשה נוהגים לבקש אחרי אמירת "עושה שלום במרומיו..." ואמרו אמר, ומהי הסיבה לבקשה זו?
- (10 נקודות)

4. תחנון; סיום התפילה

- א. (1) מה הם שני החלקים של התחנון?
- (2) בני קהילות אשכנז ואחדים מבני קהילות הספרדים נוהגים להרכין את הראש ולהשעינו על היד באמירת התחנון.
- כתוב הסבר אחד למנהג זה.
- (6 נקודות)
- ב. (1) ציין שני מקרים הנוגעים רק לאנשים פרטיים שבהם אין אומרים תחנון בתפילה.
- (2) כתוב מה משותף למקרים שצינת, והסבר מדוע אין אומרים תחנון במקרים אלה.
- (8 נקודות)
- ג. (1) מדוע נוהגים לומר "היום יום... בשבת" לפני אמירת שיר של יום?
- (2) יש פוסקים שסוברים שלכתחילה יש לומר את פיטום הקטורת מתוך הסידור.
- נמק את דעתם.
- (6 נקודות)

5. מנחה וערבית

- א. (1) מתי תחילת הזמן שבו מתפללים תפילת מנחה לכתחילה, ומדוע נקבע זמן זה?
- (2) מתי סוף הזמן שבו מתפללים תפילת מנחה לכתחילה?
(6 נקודות)
- ב. (1) ציין מהו המעשה המסופר בתנ"ך שממנו למדו את מעלתה של תפילת מנחה, והסבר מהי המעלה של תפילה זו.
- (2) מדוע אומרים "והוא רחום" לפני תפילת ערבית, ולא לפני תפילת שחרית ותפילת מנחה? כתוב טעם אחד.
(7 נקודות)
- ג. (1) "ואין תפילת ערבית חובה כתפילת שחרית ומנחה... וקיבלוה [כל ישראל] עליהם כתפילת חובה".
(רמב"ם, הלכות תפילה, פרק א', הלכה ו')
- לעניין זה יש שתי תוצאות מבחינה הלכתית. כתוב אותן.
- (2) מהו החלק בתפילת ערבית שהחובה לאומרו היא מן התורה?
(7 נקודות)

6. תפילות בזמנים מיוחדים

- א. (1) אדם שכח לומר "המלך הקדוש" בעשרת ימי תשובה. מה עליו לעשות? פרט שני מצבים.
- (2) אדם שכח לומר "יעלה ויבוא" בחול המועד סוכות. מה עליו לעשות? פרט שני מצבים.
(8 נקודות)
- ב. (1) אדם שכח לומר "על הניסים" בחנוכה ובפורים וסיים את תפילת העמידה.
מה הדין, ומדוע?
- (2) מדוע אין אומרים "הלל" בפורים? כתוב סיבה אחת.
(6 נקודות)
- ג. (1) הרבנות הראשית קבעה שיש לומר הלל שלם בברכה ביום העצמאות וביום ירושלים.
הסבר את הטעם לקביעה זו של הרבנות הראשית, וציין מועד בשנה שקבעו חז"ל לומר בו הלל שלם בברכה מאותו טעם.
- (2) היו פוסקים שחלקו על קביעת הרבנות הראשית ופסקו שיש לומר הלל שלם בלי ברכה בימים אלו.
כתוב נימוק אחד של פוסקים אלו לעמדתם.
(6 נקודות)

בהצלחה!